

Nová monografia o sociopsychologickom profilovaní prekladateľov na Slovensku

BEDNÁROVÁ-GIBOVÁ, Klaudia – MAJHEROVÁ, Mária:

A Socio-Psychological Profiling of Translators as Working Agents in the Language Industry. Prešov: Vydavateľstvo Prešovskej univerzity v Prešove 2023. 166 s. ISBN 978-80-555-3081-9

Adriána Hrabčáková

Inštitút anglistiky a amerikanistiky, Filozofická fakulta, Prešovská univerzita v Prešove,
adriana.hrabcakova@smail.unipo.sk

Monografia s názvom *A Socio-Psychological Profiling of Translators as Working Agents in the Language Industry* sa zaoberá sociálno-psychologickým profilom prekladateľov v pozícii pracovných aktérov na Slovensku v kontexte súčasnej sociológie, pracovnej a pozitívnej psychológie v súčinnosti s translatológiou, resp. *translátorológiou* (angl. translator studies). Autorkami publikácie sú Klaudia Bednárová-Gibová z Inštitútu anglistiky a amerikanistiky Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove a Mária Majherová z Katedry fyziky, matematiky a techniky Fakulty humanitných a prírodných vied Prešovskej univerzity v Prešove. Podľa slov autoriek bola monografia napísaná s cieľom vyplniť biele miesto v slovenských translatologických publikáciách, v ktorých sa pracovnému šťastiu prekladateľov nevenuje dostatočná pozornosť. Nazdávame sa, že pertraktovaná téma je nanajvýš aktuálna aj z dôvodu rezonujúcej témy pracovného „well-beingu“ nielen u nás, ale aj v zahraničí. Monografia tematicky nadväzuje na predchádzajúce čiastkové štúdie K. Bednárovej-Gibovej a B. Madoša (2019) *Investigating Translators' Work-related Happiness: Slovak Sworn and Institutional Translators as a Case Point*, K. Bednárovej-Gibovej (2020, 2021a, 2021b, 2022), ako aj štúdie K. Bednárovej-Gibovej a M. Majherovej z roku 2021 *A Comparative Study of Professional Well-being in Agency and Freelance Translators* (2021a) a *Academic Literary Translators: a Happy 'Elite' or Not. Some Insights from Correlational Research* (2021b), ktoré boli publikované v prestížnych karentovaných a indexovaných zahraničných časopisoch. Zdá sa, že autorky propagujú metodologický postup od jednotlivých zistení k originálnemu novému celku, čo možno v kontexte slovenskej vedy (v ktorej, žiaľ, často postupujeme skôr opačne) považovať za určitú inšpiráciu.

Publikácia je napísaná vysoko odbornou angličtinou a je rozdelená do šiestich tematických osí. Prvé dve kapitoly sú venované teoretickým základom k realizovanému výskumu. Sú koncipované tak, že aj čitateľ, ktorý nie je odborníkom v oblasti sociológie prekladu, sa v nej dokáže pomerne ľahko zorientovať a vytvoriť si ucelený obraz o problematike. Autorky v prvej kapitole výstižne opisujú Chestermanov sociologický prístup a jeho model činiteľa prekladu, ako aj jednotlivé obraty v translatológii. Okrem toho analyzujú aj konceptuálne prístupy k sociológii prekladu vrátane tých od P. Bourdieho (koncept habitusu, poľa, kapitálu a illusio), ktoré neskôr vhodne aplikujú v empirickej časti monografie. V druhej kapitole kladú autorky dôraz na to, že preklad je výsledkom ľudskej činnosti, a pozornosť čitateľa upriamujú na (sociálno)psychologický prístup k translatológii a na nimi presadzovaný konštrukt pracovného šťastia. Súčasne autorky prepájajú koncept pozitívnej a pracovnej psychológie s povolaním prekladateľa na základe dát z rôznych zahraničných štúdií. Dišputu medzi odborníkmi môže rozhodne vyvolať označenie povolania prekladateľa za semiprofesiú.

Tretia kapitola poskytuje prehľad realizovaných výskumov v oblasti pracovného šťastia prekladateľov a zdôrazňuje sa v nej fakt, že aj keď pracovné šťastie všeobecne v oblasti pracovnej či pozitívnej psychológie predstavuje pomerne etablovanú výskumnú oblasť, výskum pracovného šťastia zameraný na prekladateľov je skôr neprebádanou oblasťou domácej translatológie. Práve v koncentrácii na oblasť psychotranslatológie vidíme jeden z najväčších prínosov posudzovanej monografie.

Štvrtá kapitola publikácie je venovaná priblíženiu cieľov, výskumných otázok a taktiež sa v nej detailne opisuje metodologický postup výskumu, ktorý je predmetom tejto monografie. Zberu dát empirickej časti sa celkovo zúčastnilo 313 participantov, t.j. slovenskí právní, inštitucionálni, umeleckí prekladatelia, prekladatelia pracujúci pre agentúry a prekladatelia – živnostníci. Zber dát bol vykonaný formou dotazníka, ktorý je jednoznačne profesionálne formulovaný a spĺňa svoj cieľ – získať údaje o pracovnom šťastí, ako aj pracovnej prestíži participantov. Piata kapitola publikácie obsahuje podrobnú analýzu dát z dotazníkov, doplnenú o prehľadné grafické zobrazenia výsledkov, ktoré čitateľovi zjednodušujú orientáciu v texte. Autorky na základe vyhodnotených dát dospeli k výsledkom, ktoré indikujú napríklad to, že inštitucionálni prekladatelia sa cítia vo svojej profesii, paradoxne, najmenej vplyvní, zatiaľ čo ich kolegovia, živnostníci, majú opačný pocit. Ďalším zaujímavým zistením je aj to, že slovenskí prekladatelia (okrem inštitucionálnych a umeleckých) sú na základe obdobnej štúdie z minulého roka (Ruokonen, Svahn, 2022) spokojnejší so svojím príjmom ako fínski či švédski prekladatelia. Posledná časť publikácie je venovaná relevantnej diskusii k dosiahnutým výsledkom autoriek.

Celkovo je možné konštatovať, že monografia je založená na relevantnej aktuálnej literatúre a štúdiách, ktoré sú doplnené detailne prepracovanou metodologickou časťou. Súčasťou empirickej časti publikácie je aj podrobná kvantitatívno-kvalitatívna analýza výsledkov, doplnená v prípade kvantitatívnej dimenzie štatistickými metódami ANOVA – Kruskal-Wallisovým testom a Tukeyho HSD testom, ktoré podporujú relevantnosť výskumu objektivizáciou získaných dát. Autorkám monografie sa teda podarilo splniť ich ciele, podporiť inter- a transdisciplinárny výskum a zodpovedať výskumné otázky, ktorými poskytujú širokej verejnosti informácie o profesionálnej identite prekladateľov na základe sociálno-psychologického prístupu k translatológii na Slovensku. Nazdávame sa, že potenciál monografie s názvom *A Socio-Psychological Profiling of Translators as Working Agents in the Language Industry* môže byť využiteľný nielen v akademickom prostredí, ale aj v prekladateľskej praxi jazykového priemyslu, v čom publikácii držíme palce.

Literatúra:

- BEDNÁROVÁ-GIBOVÁ, K. – MADOŠ, B. (2019): Investigating Translators' Work-related Happiness: Slovak Sworn and Institutional Translators as a Case in Point. In: *Meta: Journal des traducteurs /Translators' Journal*, 64/1, s. 215–241. DOI: 10.7202/1065335ar
- BEDNÁROVÁ-GIBOVÁ, K. (2020): Exploring the Literary Translator's Work-related Happiness: The Case Study of Slovakia. In: *Across Languages and Cultures. A Multidisciplinary Journal for Translation and Interpreting Studies*, 21/1, s. 67–87.
- BEDNÁROVÁ-GIBOVÁ, K. (2021a): Organizational Ergonomics of Translation as a Powerful Predictor of Translators' Happiness at Work? In: *Perspectives: Studies in Translation Theory and Practice*, 29/3, s. 391–406.
- BEDNÁROVÁ-GIBOVÁ, K. (2021b): The Changing Face of Contemporary Translation Studies through Polydisciplinary Lenses: Possibilities and Caveats. In: *Russian Journal of Linguistics*, 25/2, s. 462–477.
- BEDNÁROVÁ-GIBOVÁ, K. (2022): How Happy Are Legal Translators at their Work? Further Findings from a Cognitive-Affective Enquiry. In: *Translation Studies*, 15/1, s. 1–20.

BEDNÁROVÁ-GIBOVÁ, K. – MAJHEROVÁ, M. (2021a): A Comparative Study of Professional Well-being in Agency and Freelance Translators. In: *Cadernos de Tradução*, 41/2, s. 109–136. DOI: 10.5007/2175-7968.2021.e76280

BEDNÁROVÁ-GIBOVÁ, K. – MAJHEROVÁ, M. (2021b): Academic Literary Translators: a Happy 'Elite' or Not? Some Insights from Correlational Research. In: *The Translator*, 27/2, s. 167–189. DOI: 10.1080/13556509.2021.1872921

RUOKONEN, M. – SVAHN, E. (2022): Comparative Research into Translator Status: Finland and Sweden as a Case in Point. In: *Perspectives: Studies in Translation Theory and Practice*, 30/5, s. 859–875.